

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Волоско Я.О. «Адміністративно-правове регулювання трудової міграції в умовах трансформації економіки України» за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Із розвитком міжнародних процесів глобалізації, зростання ролі транснаціональних корпорацій, розширенням міжнародної інвестиційної діяльності істотно активізувалися процеси міграції загалом та трудової міграції, зокрема. Майже у кожній країні тією чи іншою мірою відбуваються міграційні процеси, що включають різноманітні форми міграції, переважаюча частка якої припадає на трудову міграцію. Це є досить гостра проблема, що може перерости для низки країн у національну катастрофу.

Для України ця проблема також становить особливий інтерес. З проголошенням незалежності України процеси міграції в нашій державі пройшли декілька етапів своєї активізації. Зокрема, Україна виступала і країною-реципієнтом, і країною-транзитером, і, врешті-решт, країною-донором.

Особливої актуальності також набуває відсутність достатньої та однозначної інформації щодо масштабів і регіональних особливостей міграції українців за кордон та кількісних потоків міграційного капіталу, розміри яких становлять вагомий відсоток соціального та інвестиційно-фінансового ресурсу країни.

У зв'язку з тим, що трудова міграція перетворилася у явище глобального порядку, її наукове дослідження потребує реалізації, принаймні у трьох аспектах – у міжнародному, європейському та національному. Саме тому, дослідження адміністративно-правового регулювання трудової міграції в умовах трансформації економіки України, а також відсутність фундаментальних наукових розвідок з цієї проблематики та наявності

багатьох невирішених питань зумовлює актуальність та своєчасність представленого Волоско Я.О. дисертаційного дослідження.

Проблематика дослідження є невід'ємною складовою сучасних теоретичних та практичних пошуків шляхів вирішення багатьох проблем, що виникли в економіці держави та соціумі; зниження рівня безробіття, відтоку кваліфікованих кадрів, фінансових надходжень, робочої сили, працевлаштування молоді, демографічної кризи, соціального сирітства та низки інших. На адміністративно-правовому просторі особливий інтерес із цього приводу становить наукова оцінка явищ, що породжують трудову міграцію, її детермінант. В умовах триваючих реформ законодавства у сфері міграції загалом, очевидним стає дефіцит уваги нормотворців питанням адміністративно-правового регулювання правовідносин пов'язаних із трудовою міграцією в умовах трансформації економіки України.

Наведене свідчить про необхідність проведення спеціальних правових досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання трудової міграції.

В межах України ця проблема не дістала належного теоретичного опрацювання, окремі питання у роботах інших авторів розглядалися фрагментарно, в наслідок чого відсутній або недостатній системний підхід до її наукового вирішення.

Актуальність теми підтверджується ще й тим, що вона обумовлена сучасними потребами практики діяльності органів державної влади та адміністративно-правової науки і необхідністю комплексного розроблення положень та рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання трудової міграції в умовах трансформації економіки України.

Обраний дисертантом напрям наукового пошуку належить до пріоритетних у галузі адміністративного права. Дисертація виконана відповідно до Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18.03.2004 р., Указу Президента України «Про Концепцію державної міграційної політики» від 30.05.2011 р. № 622, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до

2015 року» від 24.06.2006 р. № 879, Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, а також у контексті науково-дослідної теми кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»: «Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина в умовах розбудови правової держави» (державний реєстраційний номер № 046U004099).

Вищевикладене дає підстави вважати тему дисертаційного дослідження Волоско Я.О. «Адміністративно-правове регулювання трудової міграції в умовах трансформації економіки України» актуальною і такою, що відповідає сьогоднішнім потребам адміністративно-правової науки.

Належна ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечуються, по-перше, плідним використанням низки загальноновизнаних і спеціальних методів пізнання; по-друге, рівнем узагальнення теоретичних висновків і поглядів, викладених у вітчизняній та зарубіжній літературі, правових концепціях і відповідних програмах; по-третє, ретельним вивченням джерел позитивного права; по-четверте, належною апробацією результатів дослідження і їх оприлюдненням, відповідно до встановлених МОН України вимог.

Аналіз дисертації свідчить, що на всіх етапах дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання: історико-правовий, логіко-семантичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, соціологічний, статистичний та інші. Програмно-цільові методи стали підґрунтям для розробки запропонованих науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення чинного адміністративно-правового регулювання трудової міграції та вироблення ефективної його моделі в умовах трансформації економіки України.

Позитивним у роботі є те, що в процесі дослідження дисертантом проаналізований зміст численних нормативно-правових актів, підручників, спеціальної адміністративно-правової літератури, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, у яких досліджувалися питання теорії і

практики адміністративно-правового регулювання трудової міграції.

Структура і зміст роботи свідчать, що дослідження спрямоване на обґрунтування концептуальних засад адміністративно-правового регулювання трудової міграції, а також визначення принципів, адміністративно-правових методів та форм на основі яких має будуватись відповідна практика забезпечення адміністративно-правового регулювання трудової міграції.

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені та обговорювались на низці науково-практичних заходів: I-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Захист прав і свобод людини і громадянина в умовах формування правової держави» (м. Львів, 25 квітня 2012 р.); III-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Захист прав і свобод людини і громадянина в умовах формування правової держави» (м. Львів, 21 травня 2014 р.); IV-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Захист прав і свобод людини і громадянина в умовах формування правової держави» (м. Львів, 27 травня 2015 р.); засіданні круглого столу «Адміністративне право і процес: проблеми та тенденції розвитку» (м. Львів, 29 лютого 2016 р.).

Основні положення дисертації відображені у 9 наукових працях, серед яких 5 статей опублікованих у фахових виданнях, з яких 1 внесена до наукометричної бази даних «Scopus-2015» та 4 тези виступів на науково-практичних заходах.

Таким чином, достовірність отриманих даних і обґрунтовано сформульованих пропозицій визначається правильно обраним методологічним підходом до проведеного дослідження, всебічним використанням емпіричного матеріалу, підтверджується результатами апробації на науково-практичних та наукових конференціях, семінарах, а також публікаціями у фахових виданнях.

Вищевказане дає підстави стверджувати, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають достатню міру обґрунтованості та достовірності.

Наукова новизна і практична значущість одержаних результатів

обумовлена своєчасною постановкою проблеми, дослідженням нових ідей та форм (заходів) удосконалення та розвитку адміністративно-правового регулювання трудової міграції в умовах трансформації економіки України, намаганням сприяти удосконаленню нормативного матеріалу, що регламентує зазначену сферу.

Дисертантом сформульовано концептуально нові наукові положення та висновки, що мають важливе теоретичне і практичне значення, зокрема: а) вперше трудову міграцію розглянуто як чинник, від якого залежить глобальна економіка та соціальний розвиток багатьох держав, котрі використовують додаткові трудові ресурси з метою стимулювання соціально-економічних процесів, що вимагає виваженого підходу до адміністративно-правового регулювання основних процесів трудової міграції та протидії нелегальній трудовій міграції; обґрунтовано необхідність створення ефективної моделі адміністративно-правового регулювання трудової міграції, яка включатиме передусім: створення механізму захисту прав та свобод українських трудових мігрантів за кордоном; забезпечення їх соціального захисту; створення сприятливих умов для повернення та працевлаштування на батьківщині; державну підтримку працевлаштування молоді; запобігання нелегальній трудовій міграції; адаптацію та інтеграцію іноземців, які проживають в Україні на законних підставах; визначено основні напрями забезпечення участі України у міжнародно-правовому регулюванні ринку праці, які насамперед, передбачають укладення дво- та багатосторонніх угод у сфері працевлаштування, а також адаптації національного законодавства, що регулює трудову міграцію до законодавства ЄС; встановлено значення технологій та інновацій у становленні ринку праці в Україні; б) удосконалено методологічне підґрунтя дослідження процесів трудової міграції, що полягає в необхідності міждисциплінарного підходу, який покладений в основу науки міграціології; поняття про позитивні і негативні наслідки трудової міграції для розвитку економіки держави (особливо жіночої та молодіжної міграції); в) набули подальшого розвитку історико-правовий аналіз процесів трудової міграції та їх адміністративно-правового регулювання, з метою виявлення

стану і тенденцій їх розвитку; положення про необхідність врахування демографічного чинника при формуванні загальної міграційної політики держави; вивчення досвіду адміністративно-правового регулювання ринку праці в європейських країнах; питання освітнього чинника розвитку ринку праці та виникнення на його основі трудової міграції, що спричинено глобалізацією; висновки, пропозиції та рекомендації щодо удосконалення чинного законодавства, що регулює сферу трудової міграції.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони, можуть бути використані: правотворчості – під час розробки законодавчих актів в окресленій сфері; правореалізації – для підвищення рівня правових знань у сфері міграції загалом та трудової міграції зокрема всіх правореалізуючих суб'єктів, особливо посадових осіб органів державної влади; науково-дослідній роботі – для поглиблення знань про міграційні процеси та спричинені ними проблеми, а також для подальших наукових розробок проблем трудової міграції, як одної з основних складових міграції; навчальному процесі – під час викладання та підготовки навчально-методичних матеріалів з дисциплін «Міграційне право», «Адміністративне право», «Правове положення іноземців в Україні» та низки інших курсів і спецкурсів з окреслених питань (довідка Національного університету «Львівська політехніка» № 67-01-18 від 22.11.2015 р.).

Зауваження і дискусійні положення. Між тим, не всі авторські тези, твердження і міркування сприймаються як логічний підсумок спостережень, що на достатньому рівні обґрунтовані з теоретичних позицій, здобутків юридичної практики і аналізу нормативного матеріалу. Деякі з них потребують додаткових роз'яснень і уточнень з огляду на сучасний стан та перспективи розвитку адміністративно-правової теорії і відповідної законодавчої бази. У зв'язку з цим, є необхідність зупинитися на певних недоліках і прорахунках дослідження, висунути ряд зауважень критичного характеру, виділити дискусійні положення.

1. На ст. 46-63 автор досліджує різноманітні підходи до визначення

поняття «трудова міграція», однак, на нашу думку, визначення яке подається дисертантом є не достатньо повним, оскільки не враховує всіх особливостей цього явища.

2. Досліджуючи міграційний досвід зарубіжних країн та виокремлюючи деякі позитивні моменти у даній сфері, що вироблені світовою спільнотою, дисертант не акцентує, які саме з них, на її думку, найдоцільніше було б використати в Україні.

3. Слід вказати на те, що дисертант досить слушно піднімає питання нелегальної трудової міграції, акцентуючи на тому, що вона тісно пов'язана з національною безпекою, однак у цьому контексті необхідно було б звернути увагу на такий аспект як торгівля людьми, що також становить загрозу національній безпеці держави.

4. Цілком слушними, але вимагають додаткового обґрунтування думки автора про усунення негативних причин та створення умов для повернення українських трудових мігрантів на батьківщину.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Наведені зауваження не перешкоджають позитивному ставленню до виконаної Волоско Я.О. науково-дослідницької роботи, а здійснений дисертантом творчий пошук заслуговує на повагу і безумовну підтримку.

Рецензована дисертація містить раніше не захищені наукові положення та отримані особисто автором нові науково обґрунтовані результати у сфері адміністративно-правової науки, які у сукупності розв'язують важливе науково-прикладне завдання. Дисертація має відповідну наукову цінність і позитивне значення для подальшого розвитку адміністративного права і адміністративного законодавства. Результати дослідження можуть бути використані у законотворчій діяльності, а також у науково-дослідній роботі та навчальному процесі.

Положення дисертації знайшли належне відображення в опублікованих дисертантом наукових статтях. Її зміст і дослідницькі результати, у встановленому МОН України обсязі, містяться в авторефераті дисертації.

Наведене дозволяє визнати дисертацію «Адміністративно-правове регулювання трудової міграції в умовах трансформації економіки України» завершеним самостійним дослідженням, що відповідає вимогам МОН України до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня кандидат юридичних наук, а також 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Автор дисертації – Волоско Ярина Олегівна на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня кандидат юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент

**начальник кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Львівського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент**

Ю. С. Назар

